

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про Національну гвардію України

(Відомості Верховної Ради (ВВР), 2014, № 17, ст.594)

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 1697-VII від 14.10.2014](#), ВВР, 2015, № 2-3, ст.12

[№ 567-VIII від 01.07.2015](#), ВВР, 2015, № 35, ст.339

[№ 766-VIII від 10.11.2015](#), ВВР, 2015, № 52, ст.482

[№ 920-VIII від 24.12.2015](#), ВВР, 2016, № 3, ст.35

[№ 2505-VIII від 12.07.2018](#), ВВР, 2018, № 38, ст.280

[№ 2581-VIII від 02.10.2018](#), ВВР, 2018, № 46, ст.371

[№ 524-IX від 04.03.2020](#), ВВР, 2020, № 38, ст.279

[№ 720-IX від 17.06.2020](#), ВВР, 2020, № 47, ст.408

[№ 1357-IX від 30.03.2021](#), ВВР, 2021, № 29, ст.234

[№ 1518-IX від 02.06.2021](#), ВВР, 2021, № 34, ст.271

[№ 1702-IX від 16.07.2021](#), ВВР, 2021, № 41, ст.339 - вводитьься в дію з [01.01.2022](#)

[№ 1882-IX від 16.11.2021](#), ВВР, 2023, № 5, ст.13

[№ 2024-IX від 27.01.2022](#), ВВР, 2023, № 14, ст.35

[№ 2652-IX від 06.10.2022](#)

[№ 2863-IX від 12.01.2023](#), ВВР, 2023, № 58, ст.174

[№ 2951-IX від 24.02.2023](#), ВВР, 2023, № 61, ст.198

[№ 3232-IX від 13.07.2023](#), ВВР, 2023, № 84, ст.307

[№ 3310-IX від 09.08.2023](#), ВВР, 2023, № 90, ст.341

[№ 3687-IX від 08.05.2024](#)

[№ 3760-IX від 04.06.2024](#)}

{Установити, що у 2016 році норми і положення частин [п'ятої](#) та [сьомої](#) статті 21 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів та бюджету Фонду соціального страхування України згідно із Законом [№ 928-VIII від 25.12.2015](#)};

{Установити, що у 2017 році норми і положення [частини п'ятої](#) статті 21 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України, виходячи з наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів згідно із Законом [№ 1801-VIII від 21.12.2016](#)};

{Установити, що у 2018 році норми і положення [частини п'ятої](#) статті 21 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України з урахуванням наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів згідно із Законом [№ 2246-VIII від 07.12.2017](#)};

{Установити, що у 2019 році норми [частини п'ятої](#) статті 21 цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, встановлених Кабінетом Міністрів України з урахуванням наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів згідно із Законом [№ 2629-VIII від 23.11.2018](#)};

{Установити, що у 2020 році норми [частини п'ятої статті 21](#) цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, що встановлені Кабінетом Міністрів України з урахуванням наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів згідно із Законом [№ 294-IX від 14.11.2019](#)}

{Установити, що у 2021 році норми [частини п'ятої статті 21](#) цього Закону застосовуються у порядку та розмірах, що встановлені Кабінетом Міністрів України з урахуванням наявних фінансових ресурсів державного і місцевих бюджетів згідно із Законом [№ 1082-IX від 15.12.2020](#)}

{У тексті Закону слова "громадський порядок" в усіх відмінках замінено словами "громадська безпека і порядок" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 1702-IX від 16.07.2021](#) - вводить в дію з 01.01.2022}

Цей Закон визначає правові засади організації та порядку діяльності Національної гвардії України, її загальну структуру, функції та повноваження.

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Призначення та завдання Національної гвардії України

1. Національна гвардія України є військовим формуванням з правоохоронними функціями, що входить до системи Міністерства внутрішніх справ України і призначено для виконання завдань із захисту та охорони життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань, охорони громадської безпеки і порядку та забезпечення громадської безпеки, а також у взаємодії з правоохоронними органами - із забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону, припинення терористичної діяльності, діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій.

{Частина перша статті 1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 720-IX від 17.06.2020](#)}

2. Національна гвардія України бере участь відповідно до закону у взаємодії зі Збройними Силами України у відсічі збройній агресії проти України та ліквідації збройного конфлікту шляхом ведення воєнних (бойових) дій, а також у виконанні завдань територіальної оборони.

Стаття 2. Основні функції Національної гвардії України

1. Основними функціями Національної гвардії України є:

- 1) захист конституційного ладу України, цілісності її території від спроб зміни їх насильницьким шляхом;
- 2) охорона громадської безпеки і порядку, забезпечення захисту та охорони життя, здоров'я, прав, свобод і законних інтересів громадян;
- 3) участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку під час проведення зборів, мітингів, походів, демонстрацій та інших масових заходів, що створюють небезпеку для життя та здоров'я громадян;
- 4) забезпечення охорони органів державної влади, [перелік](#) яких визначається Кабінетом Міністрів України, участь у здійсненні заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб;
- 5) охорона ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, [перелік](#) яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- 5-1) охорона об'єктів критичної інфраструктури, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України; участь у ліквідації наслідків кризових ситуацій на об'єктах критичної інфраструктури, що нею охороняються;

{Частина першу статті 2 доповнено пунктом 5-1 згідно із Законом [№ 1882-IX від 16.11.2021](#)}

- 6) охорона спеціальних вантажів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;
- 7) охорона дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні;
- 8) охорона центральних баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України, охорона і оборона військових об'єктів, баз (закладів, установ) Національної гвардії України;

{Пункт 8 частини першої статті 2 в редакції Закону [№ 1702-IX від 16.07.2021](#) - вводить в дію з 01.01.2022}

- 8-1) охорона підприємств, установ і організацій, що належать до сфери управління центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державних резервів, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України;

{Частина першу статті 2 доповнено пунктом 8-1 згідно із Законом [№ 3310-IX від 09.08.2023](#)}

- 9) участь у здійсненні заходів, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також заходів щодо

недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;

10) участь у спеціальних операціях із знешкодження озброєних злочинців, у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами агресора (противника), припиненні діяльності не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій на території України, а також у заходах, пов'язаних із припиненням терористичної діяльності;

{Пункт 10 частини першої статті 2 в редакції Закону [№ 1702-IX від 16.07.2021](#) - вводитьься в дію з 01.01.2022}

11) участь у припиненні масових заворушень;

{Пункт 11 частини першої статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

12) участь у відновленні правопорядку у разі виникнення міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів, розблокуванні або припиненні протиправних дій у разі захоплення важливих державних об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

13) участь у підтриманні або відновленні правопорядку в районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного чи природного характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю та здоров'ю населення;

14) участь у відновленні конституційного правопорядку у разі здійснення спроб захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування;

15) участь у ліквідації наслідків надзвичайних або кризових ситуацій на об'єктах, що нею охороняються;

16) участь у здійсненні заходів правового режиму воєнного стану;

17) участь у виконанні завдань територіальної оборони;

{Пункт 17 частини першої статті 2 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

18) оборона важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, переліки яких визначаються Президентом України, Кабінетом Міністрів України,

центральної баз матеріально-технічного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України;

{Пункт 18 частини першої статті 2 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

19) участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також ліквідації наслідків таких дій в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань;

{Частину першу статті 2 доповнено пунктом 19 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

20) забезпечення внесення відомостей до Єдиного реєстру осіб, зниклих безвісти за особливих обставин, та підтримання таких відомостей в актуальному стані у межах, визначених законодавством.

{Частину першу статті 2 доповнено пунктом 20 згідно із Законом [№ 2505-VIII від 12.07.2018](#)}

2. Порядок організації охорони Національною гвардією України ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів, об'єктів критичної інфраструктури, а також спеціальних вантажів встановлюється Кабінетом Міністрів України.

Організація і порядок несення служби з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, інших об'єктів, визначених частиною першою цієї статті, що охороняються Національною гвардією України, служби з охорони громадського порядку та забезпечення громадської безпеки визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

{Частина друга статті 2 в редакції Законів [№ 920-VIII від 24.12.2015](#), [№ 2951-IX від 24.02.2023](#)}

3. Національна гвардія України є основним суб'єктом з припинення масових заворушень. При здійсненні заходів щодо припинення масових заворушень Національна гвардія України координує діяльність сил та засобів правоохоронних органів, залучених до припинення зазначених протиправних дій.

[Організація діяльності Національної гвардії України](#) з припинення масових заворушень, а також порядок її взаємодії під час виконання зазначеної функції з правоохоронними органами, іншими органами державної влади, а

також органами місцевого самоврядування визначається Кабінетом Міністрів України.

{Частина статті 2 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

4. У порядку та на підставах, визначених законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, військовослужбовці Національної гвардії України можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національного персоналу або національного контингенту.

{Частина четверта статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

5. Національна гвардія України виконує покладені на неї завдання у взаємодії з правоохоронними органами, Збройними Силами України, Управлінням державної охорони України, іншими утвореними відповідно до законів України військовими формуваннями, органами місцевого самоврядування, органами прокуратури, органами державної влади, громадськими об'єднаннями та релігійними організаціями, а також спільно з адміністрацією та режимними органами об'єктів, що охороняються, та населенням.

{Частина п'ята статті 2 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 3. Принципи діяльності Національної гвардії України

1. Діяльність Національної гвардії України ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, позапартійності, безперервності, законності, відкритості для демократичного цивільного контролю, прозорості, відповідальності, централізованого керівництва та єдиноначальності.

2. У діяльності Національної гвардії України забороняється застосування тортур, катувань та інших жорстких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання.

Стаття 4. Правові засади діяльності Національної гвардії України

1. Національна гвардія України у своїй діяльності керується [Конституцією України](#), цим та іншими законами України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, актами Президента України і Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 4-1. Мова у Національній гвардії України

1. Мовою Національної гвардії України є державна мова.

2. Мовою статутів, документації, діловодства, команд, навчання, виховних заходів, іншого статутного спілкування та службової діяльності у Національній гвардії України є державна мова.

3. У діяльності Національної гвардії України може застосовуватися англійська мова як мова міжнародного спілкування.

{Розділ I доповнено статтею 4-1 згідно із Законом [№ 3760-IX від 04.06.2024](#)}

Розділ II

ЗАГАЛЬНА СТРУКТУРА, ЧИСЕЛЬНІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 5. Загальна структура та чисельність Національної гвардії України

1. До складу Національної гвардії України входять:

- 1) головний орган військового управління Національної гвардії України;
- 2) оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України;
- 3) з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, заклади охорони здоров'я та установи, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України.

{Пункт 3 частини першої статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2. Організаційно Національна гвардія України складається з органів військового управління (головного органу військового управління Національної гвардії України та органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України), з'єднань, військових частин (підрозділів), вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ.

{Частина друга статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3. До складу з'єднання Національної гвардії України можуть входити бригади, полки, батальйони, загони, роти тощо, а до складу військової частини Національної гвардії України можуть входити підрозділи (батальйони, ескадрильї, загони, роти тощо), спеціальні комендатури (комендатури), вузли зв'язку, центри, групи, взводи.

{Частина третя статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

4. Для організації фізкультурно-оздоровчої і спортивної діяльності в Національній гвардії України відповідно до [Закону України](#) "Про фізичну

культуру і спорт" можуть створюватися заклади фізичної культури і спорту, зокрема спортивні комітети, клуби, бази тощо, а для забезпечення розвитку спорту вищих досягнень - спортивні команди.

{Частина четверта статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

{Частина п'яту статті 5 виключено на підставі Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

6. Положення про головний орган військового управління Національної гвардії України затверджується Президентом України. Положення про органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднання, військові частини (підрозділи), навчальні військові частини (центри), статuti (положення) вищих військових навчальних закладів, баз, закладів охорони здоров'я та установ Національної гвардії України затверджуються Міністром внутрішніх справ України.

{Частина шоста статті 5 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

7. Загальна чисельність Національної гвардії України не перевищує 60 тисяч осіб. У разі необхідності чисельність Національної гвардії України може бути збільшена відповідним законом.

В особливий період чисельність Національної гвардії України збільшується на кількість особового складу, призваного на військову службу на виконання указів Президента України про мобілізацію, затверджених законами України.

{Частина сьома статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

8. Створення, реорганізація і ліквідація оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, їх органів військового управління, з'єднань, військових частин, навчальних військових частин, баз, закладів охорони здоров'я та установ Національної гвардії України в межах загальної чисельності та виділених коштів Державного бюджету України здійснюється Міністром внутрішніх справ України за погодженням з Президентом України, а вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України - Кабінетом Міністрів України.

{Частина восьма статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

9. Головний орган військового управління Національної гвардії України, оперативно-територіальні об'єднання Національної гвардії України та їх органи військового управління, з'єднання, військові частини і підрозділи Національної гвардії України дислокуються на території держави відповідно до зон відповідальності (оперативного реагування), дислокації об'єктів, що охороняються, та місць виконання службово-бойових завдань.

10. Передислокація, зміна місця розташування та визначення зон відповідальності (оперативного реагування) оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України та їх органів військового управління, з'єднань, військових частин і підрозділів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ Національної гвардії України здійснюються за рішенням Міністра внутрішніх справ України.

{Частина десята статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

11. Головний орган військового управління Національної гвардії України, органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, заклади охорони здоров'я та установи Національної гвардії України є юридичними особами, мають печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, інші печатки та штампи, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, та відповідних банківських установах.

{Частина одинадцята статті 5 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 6. Міністр внутрішніх справ України

1. Військово-політичне та адміністративне керівництво Національною гвардією України здійснює Міністр внутрішніх справ України.

Військово-політичне керівництво Національною гвардією України - це діяльність, спрямована на забезпечення реалізації державної політики у сфері діяльності Національної гвардії України, політичних та стратегічних цілей, принципів і напрямів її розвитку.

Адміністративне керівництво Національною гвардією України - це діяльність, спрямована на всебічне забезпечення життєдіяльності Національної гвардії України, її функціонування та розвитку з метою виконання основних завдань державної політики у сфері її діяльності.

2. Повноваження Міністра внутрішніх справ України щодо керівництва Національною гвардією України, його права та обов'язки визначаються цим Законом та іншими законами України.

Стаття 6-1. Повноваження Міністра оборони України та Головнокомандувача Збройних Сил України щодо Національної гвардії України

1. Міністр оборони України:

1) спільно з Міністром внутрішніх справ України визначає порядок забезпечення органів військового управління, з'єднань і військових частин

Національної гвардії України, які в особливий період підпорядковуються органам військового управління Збройних Сил України;

2) затверджує єдині вимоги щодо якісних характеристик військового озброєння і військової техніки та розрахункову кількість основних видів номенклатури озброєння і військової (спеціальної) техніки, необхідних для оснащення Збройних Сил України та Національної гвардії України, згідно з визначеними потребами та пріоритетами;

3) організовує розроблення єдиних для Збройних Сил України та Національної гвардії України технічних регламентів у сфері військового озброєння і військової техніки;

4) організовує у межах компетенції комплектування Національної гвардії України військовослужбовцями, які проходять строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за призовом осіб офіцерського складу;

5) організовує участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в Національній гвардії України;

6) погоджує тактико-технічні (технічні) завдання на виконання дослідно-конструкторських робіт з розроблення нових зразків озброєння, військової (спеціальної) техніки та військової зброї, їх складових частин, а також модернізації зазначених зразків для потреб Національної гвардії України;

7) здійснює інші повноваження у сфері оборони держави, передбачені законом.

2. Головнокомандувач Збройних Сил України:

1) узгоджує програми розвитку Національної гвардії України в частині, що стосується оборони держави, а також плани підготовки її органів військового управління, з'єднань і військових частин, призначених для підпорядкування органам військового управління Збройних Сил України в особливий період та виконання завдань територіальної оборони;

2) організовує участь у забезпеченні мобілізації та демобілізації в Національній гвардії України;

3) організовує методологічне, методичне та наукове забезпечення мобілізаційної підготовки Національної гвардії України.

3. З введенням воєнного стану Національна гвардія України для виконання завдань з оборони держави приводиться в готовність до виконання завдань за призначенням і підпорядковується Головнокомандувачу Збройних Сил

України, крім військових частин (підрозділів), які здійснюють конвоювання та охорону дипломатичних представництв.

{Частина третя статті 6-1 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2024-IX від 27.01.2022](#)}

{Закон доповнено статтею 6-1 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1357-IX від 30.03.2021](#); в редакції Закону [№ 1702-IX від 16.07.2021](#) - вводитьься в дію з 01.01.2022}

Стаття 7. Командувач Національної гвардії України

1. Безпосереднє військове керівництво Національної гвардії України здійснює командувач Національної гвардії України, який одночасно є начальником головного органу військового управління Національної гвардії України.

Безпосереднє військове керівництво Національної гвардії України - це діяльність, спрямована на здійснення заходів щодо розвитку Національної гвардії України, її технічного оснащення, підготовки та всебічного забезпечення, визначення основ її застосування, а також управління нею під час виконання службово-бойових завдань.

{Частина перша статті 7 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2. Командувач Національної гвардії України призначається на посаду Президентом України за поданням Міністра внутрішніх справ України та звільняється з посади Президентом України.

{Частина друга статті 7 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3. Командувач Національної гвардії України має першого заступника та чотирьох заступників, які належать до вищого командування Національної гвардії України.

Перший заступник та заступники командувача Національної гвардії України призначаються на посади за поданням командувача Національної гвардії України та звільняються з посад Президентом України.

{Абзац другий частини третьої статті 7 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Керівники структурних підрозділів головного органу військового управління Національної гвардії України, органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань та вищих військових навчальних закладів Національної гвардії України призначаються на посаду за погодженням з Президентом України і звільняються з посади Міністром внутрішніх справ України.

{Частина третю статті 7 доповнено абзацом третім згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Керівники військових частин (підрозділів) Національної гвардії України призначаються за погодженням з Міністром внутрішніх справ України та звільняються з посади командувачем Національної гвардії України.

{Частина третю статті 7 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

4. У разі неможливості виконання командувачем Національної гвардії України службових обов'язків (відрядження, хвороба, інші поважні причини) його обов'язки тимчасово виконує перший заступник командувача Національної гвардії України.

{Частина четверта статті 7 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

5. У разі звільнення командувача Національної гвардії України з посади до призначення іншої особи на цю посаду Президент України за поданням Міністра внутрішніх справ України призначає виконуючого обов'язки командувача Національної гвардії України.

{Частина статті 7 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 8. Оперативно-територіальне об'єднання Національної гвардії України

1. Оперативно-територіальне об'єднання є основною військово-адміністративною одиницею Національної гвардії України та призначене для виконання завдань і функцій, покладених на Національну гвардію України в межах відповідних зон відповідальності (оперативного реагування).
2. Структура і склад оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України затверджуються Міністром внутрішніх справ України.
3. Керівництво оперативно-територіальним об'єднанням Національної гвардії України та його органом військового управління здійснюється начальником цього органу військового управління.
4. Повноваження начальника органу військового управління оперативно-територіального об'єднання Національної гвардії України щодо керівництва цим об'єднанням та органом військового управління, його права та обов'язки визначаються [Положенням](#) про орган військового управління оперативно-територіального об'єднання, що затверджується Міністром внутрішніх справ України.

{Частина четверта статті 8 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Розділ III

ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ І ТРУДОВІ ВІДНОСИНИ В НАЦІОНАЛЬНІЙ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 9. Особовий склад Національної гвардії України

1. Особовий склад Національної гвардії України складається з військовослужбовців та працівників.

Національна гвардія України комплектується військовослужбовцями, які проходять військову службу за контрактом та за призовом.

Головний орган військового управління Національної гвардії України та органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України можуть комплектуватися державними службовцями.

2. Військовозобов'язані (крім військовозобов'язаних, які не підлягають призову на військову службу під час мобілізації) у добровільному порядку можуть бути зараховані до військового резерву Національної гвардії України, що складається з громадян, які проходять службу у військовому резерві, та громадян, відібраних кандидатами для зарахування на службу у військовому резерві.

3. Комплектування Національної гвардії України військовослужбовцями та проходження ними військової служби здійснюються відповідно до [Закону України "Про військовий обов'язок і військову службу"](#) та Положення про проходження військової служби громадянами України в Національній гвардії України, що затверджується Президентом України.

4. Порядок добору та прийняття на службу у військовому резерві, строки, умови та порядок її проходження, а також підстави і порядок звільнення із служби визначаються Законом України "Про військовий обов'язок і військову службу" та Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України, що затверджується Президентом України.

5. Громадяни України, які проходять військову службу та службу у військовому резерві Національної гвардії України, складають військову присягу на вірність Українському народу, при виконанні обов'язків служби носять військову форму одягу, їм довічно встановлюються законом військові звання. Порядок позбавлення військового звання визначається законом.

Іноземці та особи без громадянства, які на законних підставах перебувають на території України, можуть у добровільному порядку (за контрактом) проходити військову службу в Національній гвардії України з підстав, у

випадках та порядку, передбачених [Законом України](#) "Про військовий обов'язок і військову службу", з урахуванням особливостей, встановлених цим Законом.

{Частина п'яту статті 9 доповнено абзацом другим згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#); в редакції Закону [№ 2863-IX від 12.01.2023](#)}

Іноземці та особи без громадянства, які відповідно до закону вперше приймаються на військову службу до Національної гвардії України, беруть офіційні зобов'язання неухильно додержуватися [Конституції](#) та законів України, сумлінно виконувати обов'язки військової служби.

{Частина п'яту статті 9 доповнено абзацом третім згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Переліки посад, які не можуть бути заміщені іноземцями чи особами без громадянства, та військових частин, в яких не можуть проходити службу іноземці чи особи без громадянства, визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

{Частина п'яту статті 9 доповнено абзацом четвертим згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#); в редакції Закону [№ 2863-IX від 12.01.2023](#)}

6. Трудові відносини працівників Національної гвардії України регулюються законодавством про працю, державну службу та укладеними трудовими договорами (контрактами).

7. Стосовно осіб, які претендують на зарахування для проходження служби на відповідних посадах у Національній гвардії України, за їх письмовою згодою проводиться спеціальна перевірка в порядку, встановленому [Законом України](#) "Про запобігання корупції".

{Абзац перший частини сьомої статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 524-IX від 04.03.2020](#)}

Особи, які претендують на зайняття посад у головному органі військового управління Національної гвардії України, оперативно-територіальних об'єднаннях Національної гвардії України та їх органах військового управління, з'єднаннях, військових частинах, вищих військових навчальних закладах, навчальних військових частинах (центрах), базах, закладах охорони здоров'я чи установах, що не входять до складу оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, повинні письмово повідомити відповідних керівників про близьких осіб, які проходять службу або працюють у Національній гвардії України.

{Частина сьому статті 9 доповнено абзацом другим згідно із Законом [№ 524-IX від 04.03.2020](#)}

8. Не може бути прийнята на службу до Національної гвардії України особа, яка має не погашену або не зняту судимість за вчинення кримінального правопорушення (крім реабілітованої особи) або на яку протягом останнього року накладалося адміністративне стягнення за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією.

{Частина восьма статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 524-IX від 04.03.2020](#), [№ 720-IX від 17.06.2020](#)}

Примітка. Термін "[близькі особи](#)" у цьому Законі вживається у значенні, наведеному в Законі України "Про запобігання корупції".

{Статтю 9 доповнено приміткою згідно із Законом [№ 524-IX від 04.03.2020](#)}

Стаття 10. Підготовка кадрів для Національної гвардії України

1. Підготовка, перепідготовка і підвищення кваліфікації осіб офіцерського складу для Національної гвардії України проводиться згідно із законодавством України у вищих військових навчальних закладах Національної гвардії України, інших вищих навчальних закладах, а також за кордоном.

{Частина перша статті 10 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2. Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації особового складу Національної гвардії України, який виконує завдання з охорони ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання державної власності, важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, проводиться на договірних засадах у навчальних закладах (центрах) державної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців фізичного захисту, обліку та контролю ядерних матеріалів.

3. Підготовка рядового, сержантського і старшинського складу проводиться у відповідних навчальних військових частинах (центрах) Національної гвардії України, а також на договірних засадах у навчальних частинах Збройних Сил України чи правоохоронних органів спеціального призначення та навчальних закладах системи Міністерства внутрішніх справ України.

4. Порядок проходження підготовки і зборів резервістами Національної гвардії України встановлюється Положенням про проходження громадянами України служби у військовому резерві Національної гвардії України.

5. Стандарти вищої освіти за кожною військовою спеціальністю, за якою здійснюється підготовка фахівців для Національної гвардії України, розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з

урахуванням пропозицій Міністерства внутрішніх справ України та погоджує Міністерство оборони України.

{Статтю 10 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 11. Обмеження, встановлені для військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України на період військової служби зупиняють членство в політичних партіях та професійних спілках.
2. Військовослужбовці Національної гвардії України можуть бути членами громадських об'єднань, крім об'єднань, статутні положення яких суперечать засадам діяльності Національної гвардії України, а також брати участь у їх роботі у вільний від обов'язків військової служби час.
3. Організація військовослужбовцями Національної гвардії України страйків і участь у їх проведенні не допускаються.

Розділ IV

ОБОВ'ЯЗКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ. ПРАВА ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 12. Обов'язки Національної гвардії України

1. Національна гвардія України відповідно до покладених на неї законом завдань та функцій зобов'язана:

1) забезпечувати захист та охорону життя, прав, свобод і законних інтересів громадян, суспільства і держави від кримінальних та інших протиправних посягань;

{Пункт 1 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 720-IX від 17.06.2020](#)}

2) брати участь у забезпеченні громадської безпеки та охороні громадської безпеки і порядку, у тому числі під час проведення зборів, мітингів, вуличних походів, демонстрацій, інших масових заходів;

{Пункт 2 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3) вживати заходів, спрямованих на запобігання, виявлення кримінальних (адміністративних) правопорушень;

4) забезпечувати охорону об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;

- 5) забезпечувати пропускний режим на об'єктах, що охороняються Національною гвардією України;
- 6) забезпечувати охорону спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, під час їх перевезення територією України;
- 7) забезпечувати охорону органів державної влади, здійснення заходів державної охорони органів державної влади та посадових осіб, а також брати участь в охороні громадської безпеки і порядку під час офіційних візитів та інших заходів за участю посадових осіб України та іноземних держав, щодо яких здійснюється державна охорона на території України;

{Пункт 7 частини першої статті 12 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

- 8) вживати заходів щодо припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;
- 9) брати участь в антитерористичних операціях;
- 10) вживати заходів щодо затримання осіб, які підозрюються у вчиненні кримінального правопорушення, осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 11) надавати допомогу в ліквідації наслідків природних, техногенних, екологічних катастроф;
- 12) брати участь у заходах, пов'язаних з припиненням збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні, а також у заходах щодо недопущення масового переходу державного кордону з території суміжних держав;
- 13) брати участь у міжнародному співробітництві, міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, у порядку і на умовах, визначених законами України;
- 14) брати участь у відновленні конституційного правопорядку, порушеного при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, а також у відновленні діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, порушеної в результаті здійснення протиправних дій, у тому числі на підґрунті міжнаціональних і міжконфесійних конфліктів;
- 15) підтримувати або відновлювати правопорядок у районах виникнення особливо тяжких надзвичайних ситуацій техногенного та природного

характеру (стихійного лиха, катастроф, особливо великих пожеж, застосування засобів ураження, пандемій, панзоотій тощо), що створюють загрозу життю і здоров'ю значних верств населення;

16) розблоковувати або припиняти протиправні дії у разі захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

17) протидіяти масовим заворушенням;

{Пункт 17 частини першої статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

18) формувати в особливий період військові частини і підрозділи та обороняти важливі державні об'єкти, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, спеціальні вантажі, у тому числі ядерні матеріали, під час їх перевезення територією України;

19) вести воєнні (бойові) дії у разі збройного конфлікту чи загрози нападу на Україну;

20) виконувати завдання територіальної оборони;

21) виконувати заходи правового режиму воєнного стану;

22) брати участь у припиненні групових протиправних дій осіб, узятих під варту, засуджених, а також у ліквідації їх наслідків в установах попереднього ув'язнення, виконання покарань;

{Частину першу статті 12 доповнено пунктом 22 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

23) проводити роботи із розмінування (виявлення, знешкодження та знищення) вибухонебезпечних предметів на територіях, які надані для розміщення і постійної діяльності органів військового управління, з'єднань, військових частин (підрозділів), вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ Національної гвардії України, а також у місцях виконання завдань за призначенням під час дії воєнного стану, в особливий період та у разі необхідності у мирний час;

{Частину першу статті 12 доповнено пунктом 23 згідно із Законом [№ 2652-IX від 06.10.2022](#)}

24) супроводжувати осіб, до яких судом було застосовано умовно-дострокове звільнення від відбування покарання для проходження військової служби за контрактом, до відповідного територіального центру комплектування та

соціальної підтримки для передачі керівнику такого центру або визначеній ним уповноваженій особі.

Військовослужбовці Національної гвардії України під час доставлення осіб, зазначених в абзаці першому цього пункту, мають право застосовувати заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальну зброю за наявності умов та в порядку, передбаченому цим Законом.

{Частина першу статті 12 доповнено пунктом 24 згідно із Законом [№ 3687-IX від 08.05.2024](#)}

Стаття 13. Права військовослужбовців Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України з метою виконання покладених на Національну гвардію України завдань мають право:

- 1) у разі залучення до виконання завдань з охорони громадської безпеки і порядку здійснювати превентивні та поліцейські заходи примусу відповідно до [Закону України](#) "Про Національну поліцію";
- 2) затримувати, доставляти та/або передавати поліцейським, адміністрації об'єктів, що охороняються Національною гвардією України, осіб, які порушили встановлений перепускний режим або вчинили напад на об'єкт, що охороняється Національною гвардією України;
- 3) затримувати, доставляти та/або передавати уповноваженим державним органам озброєних осіб під час здійснення антитерористичних операцій;
- 4) затримувати осіб, які підозрюються у вчиненні кримінальних правопорушень, та осіб, які вчинили втечу з місць позбавлення волі, дезертирів;
- 5) розблокувати та/або припиняти протиправні дії у разі заблокування органів військового управління, з'єднань, військових частин (підрозділів), навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ Національної гвардії України, військових колон, транспорту Національної гвардії України, захоплення важливих об'єктів або місцевостей, що загрожує безпеці громадян і порушує нормальну діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування;
- 6) проводити огляд транспортних засобів і вантажів під час виконання Національною гвардією України покладених на неї завдань в районі проведення антитерористичної операції або спеціальної операції, передбаченої пунктом 10 частини першої статті 2 цього Закону, а також на контрольно-пропускних пунктах об'єктів, що охороняються Національною гвардією України;

7) на підставах, передбачених цим та іншими законами, застосовувати заходи фізичного впливу, а також зберігати, носити і застосовувати спеціальні засоби та зброю;

8) під час виконання службових обов'язків користуватися безоплатно всіма видами громадського транспорту міського, приміського і місцевого сполучення (крім таксі);

9) безперешкодно використовувати в невідкладних випадках засоби електронного зв'язку центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а засоби зв'язку, що належать фізичним особам, - за їх згодою;

10) використовувати з наступним відшкодуванням витрат та збитків у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, транспортні і плавучі засоби фізичних або юридичних осіб незалежно від форми власності (крім транспортних засобів дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, транспортних засобів спеціального призначення) для припинення кримінального правопорушення, проїзду до місця події, стихійного лиха, супроводження до лікувальних закладів осіб, які потребують термінової медичної допомоги, для переслідування правопорушників та їх супроводження або конвоювання до територіальних органів Національної поліції;

{Пункт 10 частини першої статті 13 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 720-IX від 17.06.2020](#)}

10-1) вживати заходів для запобігання, виявлення та припинення порушень порядку та правил використання повітряного простору України експлуатантами безпілотних повітряних суден у районах виконання завдань;

{Частина першу статті 13 доповнено пунктом 10-1 згідно із Законом [№ 3232-IX від 13.07.2023](#)}

11) взаємодіяти з уповноваженими посадовими особами правоохоронних органів, Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань, органів прокуратури, інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування.

{Стаття 13 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 766-VIII від 10.11.2015](#); в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 14. Відповідальність військовослужбовців Національної гвардії України

1. За вчинення протиправних дій та бездіяльність військовослужбовці Національної гвардії України несуть дисциплінарну, матеріальну, цивільно-правову, адміністративну та кримінальну відповідальність згідно із законом.

2. Шкода, заподіяна фізичній або юридичній особі незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органу управління Національної гвардії України, військовослужбовцями Національної гвардії України при здійсненні ними своїх повноважень, відшкодовується на підставах і в порядку, встановлених законом.

Розділ V

ЗАСТОСУВАННЯ ЗАХОДІВ ФІЗИЧНОГО ВПЛИВУ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ, ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, ОЗБРОЄННЯ ТА БОЙОВОЇ ТЕХНІКИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 15. Умови застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовцями Національної гвардії України

1. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право застосовувати заходи фізичного впливу, а за виключної необхідності і спеціальні засоби, вогнепальну зброю, озброєння та бойову техніку в порядку та у випадках, передбачених цим Законом, а під час несення внутрішньої та вартової служб - відповідно [Статутом внутрішньої служби](#) та [Статутом гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України](#).

2. Військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані проходити спеціальну підготовку, а також періодичну перевірку на здатність до дій, пов'язаних із застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, та на вміння надавати домедичну допомогу потерпілим.

{Частина друга статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3. У разі застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, крім засобів індивідуального захисту (шоломів, бронежилетів та іншого спеціального екіперування), вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані:

{Абзац перший частини третьої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

1) попередити про намір їх використання, надати при цьому особам, щодо яких можуть бути застосовані заходи фізичного впливу, спеціальні засоби, вогнепальна зброя, озброєння та бойова техніка, достатньо часу для

виконання своїх вимог (попередження може бути зроблено голосом, а у разі значної відстані або звернення до великої групи людей - через гучномовні установки, і в кожному випадку бажано мовою, зрозумілою для осіб, проти яких ці засоби застосовуватимуться, а також українською мовою не менш як два рази з наданням часу, достатнього для припинення правопорушення), крім випадків, коли зволікання із застосуванням заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки створює реальну загрозу життю та здоров'ю особового складу Національної гвардії України, поліцейського, персоналу дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб, а також може спричинити тяжкі наслідки або якщо таке попередження є неможливим чи недоречним у ситуації, що склалася;

{Пункт 1 частини третьої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 766-VIII від 10.11.2015](#)}

2) у кожному випадку застосування спеціальних засобів у найкоротші строки забезпечити надання потерпілим домедичної допомоги, повідомивши лікарів і медичні заклади, який засіб застосовано;

{Пункт 2 частини третьої статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3) доповісти своєму безпосередньому командиру (начальнику) про самостійне застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки для повідомлення прокурору.

4. Про поранення або смерть, що сталися внаслідок застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової техніки, військовослужбовці Національної гвардії України зобов'язані негайно письмово доповісти безпосередньому командиру (начальнику) для повідомлення прокурору.

5. Застосування військовослужбовцями Національної гвардії України заходів фізичного впливу, спеціальних засобів, вогнепальної зброї, озброєння та бойової і спеціальної техніки з перевищенням повноважень, наданих законом, тягне відповідальність, встановлену законом.

Стаття 16. Застосування заходів фізичного впливу

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених [частиною третьою статті 15](#) цього Закону, мають право застосувати заходи фізичного впливу, зокрема прийоми рукопашного бою, для припинення кримінальних та інших правопорушень, затримання осіб, які їх вчинили, подолання протидії законним вимогам військовослужбовців

Національної гвардії України, якщо застосування інших заходів не забезпечує виконання повноважень, покладених на них законом.

{Частина перша статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 920-VIII від 24.12.2015](#), [№ 720-IX від 17.06.2020](#)}

2. Забороняється застосування заходів фізичного впливу до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо.

{Частина друга статті 16 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 17. Застосування спеціальних засобів

1. Військовослужбовці Національної гвардії України після виконання вимог, передбачених [частиною третьою статті 15](#) цього Закону, мають право застосувати спеціальні засоби за виключної необхідності у випадках, якщо інші форми попереднього впливу на правопорушників не дали бажаних результатів, для:

{Абзац перший частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

1) відбиття нападу на особовий склад Національної гвардії України, працівників органів державної влади, органів управління об'єктами, що охороняються Національною гвардією України, персонал дипломатичних представництв та консульських установ іноземних держав в Україні, інших осіб;

{Пункт 1 частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 766-VIII від 10.11.2015](#), [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2) припинення опору законним діям військовослужбовців Національної гвардії України та інших осіб, які виконують службові обов'язки з охорони громадської безпеки і порядку і боротьби із злочинністю, забезпечення громадської безпеки;

3) затримання осіб на місці вчинення кримінального правопорушення, у тому числі тих, які намагаються втекти або чинити опір;

4) конвоювання (доставляння) затриманих осіб до територіальних органів Національної поліції, якщо вони своєю поведінкою провокують втечу,

заподіяння шкоди оточуючим або собі чи чинять опір військовослужбовцям Національної гвардії України;

{Пункт 4 частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

5) відбиття нападу на містечка, ешелони (транспорти) і транспортні колони Національної гвардії України та на об'єкти, що нею охороняються, спеціальні вантажі, їх розблокування;

{Пункт 5 частини першої статті 17 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

6) звільнення заручників, захоплених будівель, споруд, приміщень, транспортних засобів та ділянок місцевості;

7) припинення масових заворушень і групових порушень громадської безпеки і порядку;

8) зупинки транспортних засобів, водії яких не виконали законних вимог зупинитися, а також затримання осіб, які скоїли кримінальне правопорушення і намагаються втекти на транспортному засобі;

9) виявлення, примусового припинення польоту безпілотного повітряного судна шляхом перехоплення сигналів дистанційного керування, пошкодження, знищення такого судна та/або складових частин безпілотної авіаційної системи, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що таке судно використовується для вчинення правопорушення або становить загрозу життю і здоров'ю людей та/або військовослужбовців Національної гвардії України, а також створює небезпеку об'єктам, що охороняються (обороняються).

{Частину першу статті 17 доповнено пунктом 9 згідно із Законом [№ 3232-IX від 13.07.2023](#)}

Військовослужбовець має право застосовувати спеціальні засоби у всіх випадках, коли дозволено застосовувати вогнепальну зброю відповідно до статті 18 цього Закону.

{Частину першу статті 17 доповнено абзацом згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2. [Перелік](#) та [правила застосування](#) спеціальних засобів встановлюються Кабінетом Міністрів України.

3. Вид спеціального засобу, час початку та інтенсивність його застосування визначаються з урахуванням обстановки, що склалася, характеру правопорушення та особи правопорушника.

Під час несення служби у складі військової частини (підрозділу, групи) рішення про застосування спеціальних засобів приймає визначена в установленому порядку службова особа, відповідальна за забезпечення громадської безпеки і порядку, або керівник операції чи командир відповідної військової частини (підрозділу, групи) Національної гвардії України.

{Абзац другий частини третьої статті 17 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Військовослужбовці, які діють індивідуально, приймають такі рішення самостійно.

{Абзац частини третьої статті 17 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

4. Забороняється застосовувати спеціальні засоби:

1) до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо;

{Пункт 1 частини четвертої статті 17 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2) у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати зазначені засоби проти правопорушників;

3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

5. Норми належності, порядок обліку, експлуатації, технічного обслуговування, зберігання, списання, знищення спеціальних засобів, заходи безпеки під час користування визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

{Статтю 17 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 18. Застосування вогнепальної зброї

1. Військовослужбовці Національної гвардії України за виключної необхідності мають право особисто або у складі підрозділу застосовувати вогнепальну зброю для:

1) захисту громадян від нападу, що загрожує їх життю і здоров'ю, а також звільнення заручників;

{Пункт 1 частини першої статті 18 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2) відбиття збройного нападу на особовий склад Національної гвардії України або членів їхніх сімей, якщо їхньому життю або здоров'ю загрожує небезпека;

3) відбиття нападу на органи військового управління, військові містечка Національної гвардії України, військові колони, транспорт Національної гвардії України, об'єкти, що охороняються Національною гвардією України, жилі приміщення, приміщення державних і комунальних підприємств, установ та організацій, а також звільнення їх у разі захоплення;

{Пункт 3 частини першої статті 18 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

4) затримання особи, яка чинить збройний опір чи погрожує застосуванням зброї та інших предметів, що загрожують життю і здоров'ю військовослужбовця Національної гвардії України та інших фізичних осіб, або затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого чи особливо тяжкого злочину і яка намагається втекти;

{Пункт 4 частини першої статті 18 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

{Пункт 5 частини першої статті 18 виключено на підставі Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

{Пункт 6 частини першої статті 18 виключено на підставі Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

7) припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій у разі їх збройного опору;

8) зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження, якщо водій своїми діями створює загрозу життю чи здоров'ю людей або особового складу Національної гвардії України, а також для зупинки транспортного засобу під час запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, або в районі проведення

антитерористичної операції чи спеціальної операції, передбаченої [пунктом 10](#) частини першої статті 2 цього Закону, якщо водій відмовляється виконати вимогу військовослужбовця про зупинку;

{Пункт 8 частини першої статті 18 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

9) припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України;

10) для усунення реальної загрози життю і безпеці особи, інтересам суспільства і держави під час виконання службових завдань в районі проведення антитерористичної операції;

{Частину першу статті 18 доповнено пунктом 10 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

11) забезпечення виконання покладених на Національну гвардію України завдань щодо відсічі збройної агресії проти України;

{Частину першу статті 18 доповнено пунктом 11 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

12) примусового припинення польоту безпілотного повітряного судна шляхом пошкодження, знищення такого судна та/або складових частин безпілотної авіаційної системи, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що таке судно використовується для вчинення правопорушення або становить загрозу життю чи здоров'ю людей та/або військовослужбовців Національної гвардії України, а також створює небезпеку об'єктам, що охороняються (обороняються).

{Частину першу статті 18 доповнено пунктом 12 згідно із Законом [№ 3232-IX від 13.07.2023](#)}

2. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право використовувати зброю для подання сигналу тривоги або виклику допомоги, для знешкодження тварини, яка загрожує життю і здоров'ю фізичних осіб або особового складу Національної гвардії України.

3. Забороняється застосовувати вогнепальну зброю:

1) до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо;

{Пункт 1 частини третьої статті 18 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2) у приміщеннях і на земельних ділянках, які належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати вказані засоби проти правопорушників;

3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

4. Забороняється застосовувати і використовувати вогнепальну зброю в місцях, де може бути завдано шкоди іншим особам, крім випадків необхідності відбиття нападу, якщо небезпека за даних обставин не могла бути усунута іншими засобами, а заподіяна шкода є значно меншою, ніж відвернена.

{Частина четверта статті 18 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

5. Військовослужбовець має право оголити вогнепальну зброю і привести її в готовність, якщо вважає, що в обстановці, яка склалася, можуть виникнути підстави для її застосування.

{Статтю 18 доповнено частиною п'ятою згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

6. Застосування вогнепальної зброї без попередження допускається:

1) при спробі особи, яку затримує військовослужбовець із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї;

2) у разі збройного нападу, у тому числі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей;

3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу;

4) якщо особа чинить збройний опір;

5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю, озброєнням, транспортними засобами, бойовою технікою;

6) для усунення реальної загрози життю і безпеці особи, інтересам суспільства і держави під час виконання службових завдань у районі проведення антитерористичної операції;

7) забезпечення виконання покладених на Національну гвардію України завдань щодо відсічі збройної агресії проти України.

{Статтю 18 доповнено частиною шостою згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

7. Норми належності, порядок обліку, експлуатації, технічного обслуговування, зберігання, списання зброї та боеприпасів до неї, заходи безпеки під час користування визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

{Статтю 18 доповнено частиною сьомою згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 19. Застосування озброєння та бойової техніки

1. Озброєння та бойова техніка військовослужбовцями Національної гвардії України застосовується для:

1) звільнення заручників, об'єктів, будівель і споруд, спеціальних вантажів, військової та іншої техніки, захоплених злочинцями з використанням транспортних засобів, броньованої техніки;

2) проведення спеціальних операцій, пов'язаних із знешкодженням озброєних злочинців, ліквідацією незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), терористичних організацій, організованих груп та злочинних організацій;

3) зупинки броньованої та бойової техніки, транспортних засобів під час запровадження і здійснення заходів правового режиму воєнного або надзвичайного стану, у районі проведення антитерористичної операції чи спеціальної операції, передбаченої [пунктом 10](#) частини першої статті 2 цього Закону, якщо водій відмовляється виконати законні вимоги зупинитися;

{Пункт 3 частини першої статті 19 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

4) відбиття групового збройного нападу з використанням броньованих транспортних засобів та броньованої техніки на органи військового управління, військові містечка Національної гвардії України, колони, транспорт Національної гвардії України, об'єкти, спеціальні вантажі, що охороняються Національною гвардією України, їх розблокування;

{Пункт 4 частини першої статті 19 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

5) охорони та оборони важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав,

представництв міжнародних організацій в Україні під час виконання завдань територіальної оборони;

б) забезпечення охорони приміщень, будівель, житла та іншого майна дипломатичних представництв, консульських установ іноземних держав, представництв міжнародних організацій в Україні у разі їх евакуації, здійснення охорони місць компактного перебування персоналу цих представництв та установ, а також супроводження колон з вантажем і персоналом представництв (установ), що евакуюються;

7) припинення збройних конфліктів та інших провокацій на державному кордоні України;

8) виконання завдань територіальної оборони;

9) для усунення реальної загрози життю і безпеці особи, інтересам суспільства і держави під час виконання службових завдань у районі проведення антитерористичної операції;

{Частина першу статті 19 доповнено пунктом 9 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

10) забезпечення виконання покладених на Національну гвардію України завдань щодо відсічі збройної агресії проти України;

{Частина першу статті 19 доповнено пунктом 10 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

11) примусового припинення польоту безпілотного повітряного судна шляхом пошкодження, знищення такого судна та/або складових частин безпілотної авіаційної системи, якщо є обґрунтовані підстави вважати, що таке судно використовується для вчинення правопорушення або становить загрозу життю чи здоров'ю людей та/або військовослужбовців Національної гвардії України, а також створює небезпеку об'єктам, що охороняються (обороняються).

{Частина першу статті 19 доповнено пунктом 11 згідно із Законом [№ 3232-IX від 13.07.2023](#)}

2. Забороняється застосовувати озброєння та бойову техніку:

1) до жінок з явними ознаками вагітності, малолітніх осіб, осіб з явними ознаками обмежених можливостей або старості, крім випадків учинення ними збройного чи групового нападу, учинення збройного опору військовослужбовцю Національної гвардії України, що загрожує його життю і здоров'ю та/або інших осіб, якщо відбити такий напад або опір іншими способами і засобами неможливо;

{Пункт 1 частини другої статті 19 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2) у приміщеннях і на земельних ділянках, що належать або закріплені за дипломатичними представництвами та консульськими установами іноземних держав в Україні, крім випадків, коли від глави дипломатичного або іншого відповідного представництва (організації) надійде офіційними каналами письмове прохання (згода) застосувати вказані засоби проти правопорушників;

3) у приміщеннях або на виробництвах, пов'язаних з виготовленням вибухових чи легкозаймистих речовин, у навчальних і лікувальних закладах.

3. Норми належності озброєння та бойової техніки, порядок обліку, експлуатації, технічного обслуговування, зберігання, списання визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

{Статтю 19 доповнено частиною третьою згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Розділ VI

ПРАВОВИЙ СТАТУС, СОЦІАЛЬНИЙ І ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ОСОБОВОГО СКЛАДУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ І ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ

Стаття 20. Правовий статус військовослужбовців Національної гвардії України. Формений одяг і знаки розрізнення

1. Військовослужбовець Національної гвардії України під час виконання покладених на нього службових обов'язків є представником влади і перебуває під захистом держави.

2. Законні вимоги та розпорядження посадових і службових осіб Національної гвардії України під час виконання ними службових обов'язків є обов'язковими до виконання фізичними та юридичними особами. У разі невиконання законних вимог особового складу Національної гвардії України, вчинення інших дій, що перешкоджають виконанню ними службових обов'язків, винні особи несуть відповідальність згідно із законом.

3. Військовослужбовці Національної гвардії України мають право на носіння військової форми одягу із знаками розрізнення, зразки якої та загальні вимоги до знаків розрізнення розробляються та затверджуються Міністерством оборони України.

Зразки спеціального одягу, взуття та спорядження військовослужбовців Національної гвардії України, засоби індивідуального захисту та інші предмети їх речового майна розробляються Міністерством внутрішніх справ України та затверджуються Міністерством оборони України.

Правила носіння військової форми одягу та зразки знаків розрізнення для військовослужбовців Національної гвардії України розробляються та затверджуються Міністерством внутрішніх справ України.

Норми забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України військовою формою одягу, спеціальним одягом, взуттям та спорядженням, а також іншими предметами речового майна визначаються Міністерством внутрішніх справ України.

Військовослужбовцям Національної гвардії України видається службове посвідчення, зразок якого затверджується Міністром внутрішніх справ України.

{Частина третя статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 567-VIII від 01.07.2015](#); в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

Стаття 21. Соціальний і правовий захист особового складу Національної гвардії України і членів їхніх сімей

1. Держава забезпечує соціальний і правовий захист військовослужбовців, членів їхніх сімей, працівників, резервістів Національної гвардії України, а також членів сімей військовослужбовців, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження військової служби (виконання обов'язків служби у військовому резерві) або постраждали в полоні у ході бойових дій (війни), в умовах правового режиму надзвичайного стану, під час проходження військової служби за межами України в порядку військового співробітництва або під час участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки.

{Частина перша статті 21 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2581-VIII від 02.10.2018](#)}

2. Військовослужбовці Національної гвардії України користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до [Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей"](#), цього Закону, інших актів законодавства.

{Частину третю статті 21 виключено на підставі Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

4. На військовослужбовців Національної гвардії України, які беруть участь в охороні та обороні важливих державних об'єктів, спеціальних вантажів, у тому числі ядерних матеріалів, крім зазначеного в частині другій цієї статті, поширюються гарантії соціального захисту та компенсації, передбачені для працівників таких об'єктів відповідно до [Закону України "Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку"](#).

5. Військовослужбовці Національної гвардії України забезпечуються місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, державними підприємствами, установами та організаціями, об'єкти яких охороняються Національною гвардією України, жилими приміщеннями відповідно до встановлених норм у порядку, визначеному законами та іншими нормативно-правовими актами.

Розмір і порядок виплати військовослужбовцям Національної гвардії України грошової компенсації за піднайом (найом) ними жилих приміщень, а також грошової компенсації за належне їм для отримання жиле приміщення, визначаються Кабінетом Міністрів України.

6. Грошове забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України здійснюється в порядку та розмірах, що визначаються Кабінетом Міністрів України.

Порядок і розміри грошового забезпечення та заохочення резервістів Національної гвардії України визначаються Кабінетом Міністрів України.

7. Порядок продовольчого та речового забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України, а також грошової компенсації вартості за неотримані продукти харчування та речове майно визначаються відповідно до [Закону України "Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей"](#).

{Частина сьома статті 21 в редакції Закону [№ 567-VIII від 01.07.2015](#)}

8. Пенсійне забезпечення військовослужбовців Національної гвардії України здійснюється відповідно до [Закону України "Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб"](#).

9. У разі звільнення з військової служби військовослужбовці Національної гвардії України, які набули статусу ветеранів відповідно до [Закону України "Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист"](#), користуються правовими і соціальними гарантіями відповідно до зазначеного закону.

10. Військовослужбовцям Національної гвардії України, державним службовцям, працівникам, особам, звільненим з військової служби за віком, станом здоров'я, та ветеранам військової служби Національної гвардії України гарантується безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ України.

Правом на безоплатне медичне забезпечення в лікувально-профілактичних закладах Національної гвардії України та Міністерства внутрішніх справ

України користуються члени сімей військовослужбовців Національної гвардії України (крім військовослужбовців строкової військової служби), осіб, звільнених з військової служби за віком, станом здоров'я, які мають вислугу 20 років і більше.

Організація військово-лікарської експертизи здійснюється шляхом проведення медичного огляду військовослужбовців, кандидатів на військову службу за контрактом, кандидатів на навчання, військовослужбовців, які звільняються з військової служби, на базі військово-лікарських комісій Міністерства внутрішніх справ України.

Санітарно-епідеміологічний нагляд за дотриманням вимог санітарного законодавства у Національній гвардії України здійснюється з використанням лабораторних закладів Міністерства внутрішніх справ України.

11. Соціальний захист працівників Національної гвардії України забезпечується на загальних підставах відповідно до законодавства про працю та про державну службу.

Розділ VII

ФІНАНСОВЕ ТА МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття 22. Фінансування діяльності Національної гвардії України

1. Фінансування діяльності Національної гвардії України здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України та інших джерел, не заборонених законом.

Стаття 23. Матеріально-технічне забезпечення діяльності Національної гвардії України

1. Матеріально-технічне забезпечення органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднань, військових частин і підрозділів, вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я, установ Національної гвардії України здійснюється головним органом військового управління Національної гвардії України та іншими органами виконавчої влади через відповідні військові частини Національної гвардії України в межах коштів, передбачених на зазначені цілі.

{Частина перша статті 23 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

2. Фінансове і матеріальне забезпечення заходів, пов'язаних з проходженням служби у військовому резерві Національної гвардії України, здійснюється за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України на утримання Національної гвардії України.

3. Будівництво або надання приміщень для розміщення та функціонування головного органу військового управління Національної гвардії України, органів військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднань, військових частин (підрозділів), вищих військових навчальних закладів, навчальних військових частин (центрів), баз, закладів охорони здоров'я та установ Національної гвардії України здійснюються за рахунок коштів Державного бюджету України, крім військових частин (підрозділів), що здійснюють охорону важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів.

Будівництво або надання приміщень для розміщення та функціонування військових частин (підрозділів), що здійснюють охорону важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів, а також утримання приміщень здійснюються за встановленими законодавством нормами за рахунок центральних органів виконавчої влади, підприємств, установ та організацій, яким належать об'єкти, що охороняються Національною гвардією України.

{Частина третя статті 23 в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

{Частину четверту статті 23 виключено на підставі Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

5. Місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування сприяють Національній гвардії України у розв'язанні житлових та інших соціально-побутових проблем, забезпеченні транспортними засобами і зв'язком.

Національна гвардія України звільняється від передачі місцевим державним адміністраціям або органам місцевого самоврядування частини житла та витрат на розвиток інфраструктури міста, побудованого за рахунок цільових державних капітальних вкладень та інших коштів.

{Частину п'яту статті 23 доповнено абзацом другим згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

6. Жилі приміщення, побудовані за рахунок коштів Державного бюджету України, належать до державного житлового фонду.

Стаття 24. Контроль за діяльністю Національної гвардії України та нагляд за додержанням законності в її діяльності

1. Контроль за діяльністю Національної гвардії України, а також демократичний цивільний контроль за Національною гвардією України здійснюються відповідно до законодавства.

2. Нагляд за додержанням законів у діяльності Національної гвардії України здійснюється прокурором шляхом реалізації повноважень щодо нагляду за

додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

{Частина друга статті 24 в редакції Закону [№ 1697-VII від 14.10.2014](#)}

Розділ VIII

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.
2. Визнати такими, що втратили чинність:

[Закон України "Про внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України"](#) (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 397; 1995 р., № 42, ст. 304; 1999 р., № 4, ст. 35; 2000 р., № 10, ст. 79; 2001 р., № 9, ст. 38; 2005 р., № 11, ст. 198; 2006 р., № 51, ст. 519; 2007 р., № 33, ст. 442; 2009 р., № 36-37, ст. 511; із змінами, внесеними [Законом України від 16 травня 2013 року № 245-VII](#));

[Постанову Верховної Ради України "Про введення в дію Закону України "Про війська внутрішньої та конвойної охорони"](#) (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 398).

3. Установити, що:

- 1) Головний орган військового управління Національної гвардії України, органи військового управління оперативно-територіальних об'єднань Національної гвардії України, з'єднання, військові частини, вищі військові навчальні заклади, навчальні військові частини (центри), бази, установи та заклади Національної гвардії України є правонаступниками відповідних органів військового управління, з'єднань, військових частин, вищих навчальних закладів, навчальних військових частин, органів і підрозділів забезпечення, установ внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України. При цьому акти на право постійного користування земельними ділянками та свідоцтва про право власності на нерухоме майно не потребують переоформлення;

{Підпункт 1 пункту 3 розділу VIII в редакції Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

{Підпункт 2 пункту 3 розділу VIII виключено на підставі Закону [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

- 3) дія цього Закону в частині соціального і правового захисту військовослужбовців Національної гвардії України поширюється на осіб, звільнених з військової служби в запас або у відставку із складу внутрішніх

військ Міністерства внутрішніх справ України, а також на членів сімей військовослужбовців внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України, які загинули (померли), пропали безвісти, стали особами з інвалідністю під час проходження військової служби до набрання чинності цим Законом.

{Підпункт 3 пункту 3 розділу VIII із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2581-VIII від 02.10.2018](#)}

3-1. Установити, що тимчасово до визначення на законодавчому рівні іншого суб'єкта виконання відповідних функцій Національна гвардія України продовжує здійснювати:

конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, до Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, апеляційних судів з розгляду цивільних і кримінальних справ, місцевих загальних судів, перелік яких визначається Міністром внутрішніх справ України, та відповідних установ виконання покарань, попереднього ув'язнення (крім гауптвахт) та ізоляторів тимчасового тримання, а також охорону їх у залі суду;

конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі під час їх екстрадиції;

участь у розшуку, переслідуванні і затриманні осіб, взятих під варту, осіб, засуджених до позбавлення волі або арешту, які втекли з-під варти.

{Розділ VIII доповнено пунктом 3-1 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3-2. Військові частини (підрозділи) Національної гвардії України, що здійснюють функції, передбачені пунктом 3-1 цього розділу, під час дії воєнного стану залишаються у підпорядкуванні Міністерства внутрішніх справ України.

Порядок організації виконання зазначених функцій, у тому числі порядок взяття та зняття з обслуговування Національною гвардією України судів, організації військових і спеціальних перевезень затверджуються Міністром внутрішніх справ України.

{Розділ VIII доповнено пунктом 3-2 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3-3. Військовослужбовці Національної гвардії України під час конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також забезпечення охорони осіб, які тримаються під

вартою, під час судових засідань та під час прийняття участі у розшуку, переслідуванні і затриманні цих осіб, які втекли з-під варти, мають право:

застосовувати в межах компетенції превентивні та поліцейські заходи примусу, визначені [Законом України "Про Національну поліцію"](#);

проводити обшук осіб, узятих під варту, огляд речей цих осіб і вилучати заборонені речі, предмети і документи та передавати їх уповноваженій особі. Особистий обшук проводиться особами однієї статі із особами, узятими під варту.

{Розділ VIII доповнено пунктом 3-3 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3-4. Під час конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також під час забезпечення охорони осіб, які тримаються під вартою, під час судових засідань, військовослужбовці Національної гвардії України до цих осіб застосовують кайданки у випадках:

учинення фізичного опору адміністрації установи виконання покарань та/або військовослужбовцю Національної гвардії України;

відмови йти під охороною - на час конвоювання;

спроби самогубства або заподіяння собі каліцтва, у разі нападу на засуджених та інших осіб - до заспокоєння особи;

винесення судом вироку про довічне позбавлення волі - коли оголошується вирок і здійснюється конвоювання цих засуджених;

конвоювання в літаку;

конвоювання особи, яка вчинила втечу з-під варти (охорони), після затримання.

У разі відсутності кайданок військовослужбовці Національної гвардії України мають право використовувати підручні засоби для зв'язування.

Під час харчування, справляння природних потреб, проходження санітарної обробки осіб, узятих під варту, а також у разі виникнення загрози їхньому життю чи раптового захворювання наручники знімають за вказівкою особи, яка дала розпорядження про їх застосування, або старшого начальника, а також за вказівкою начальника варти, що здійснює конвоювання (охорону).

Для конвоювання осіб, узятих під варту, засуджених до позбавлення волі або арешту, а також участі у розшуку, переслідуванні і затриманні цих осіб, у разі їх втечі з-під варти можуть застосовуватися службові собаки.

{Розділ VIII доповнено пунктом 3-4 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3-5. Крім підстав, визначених [статтею 18](#) цього Закону, військовослужбовці Національної гвардії України під час конвоювання осіб, узятих під варту та/або засуджених до позбавлення волі, у тому числі під час їх екстрадиції, а також під час забезпечення охорони осіб, які тримаються під вартою, під час судових засідань у судах мають право особисто або в складі підрозділу застосовувати вогнепальну зброю для затримання особи, яка намагається втекти з-під варти.

У зазначеному випадку право застосування вогнепальної зброї виникає, коли такі особи перетинають лінію охорони, якою є:

в установах виконання покарань - основна огорожа, у разі її відсутності - межа об'єкта, позначена пересувними захисними засобами або покажчиками з надписом "заборонена зона - прохід заборонено";

на транспортних засобах - стіни (борти), підлога, дах вагона, автомобіля;

у залах (кімнатах) судового засідання та камері для підсудних (засуджених) - стіни, підлога, стеля, двері та вікна зали (кімнати, камери);

під час конвоювання пішим порядком - лінія розміщення найближчих від колони чатових.

Лінію охорони зазначають на схемі охорони та оголошують конвойованим особам.

{Розділ VIII доповнено пунктом 3-5 згідно із Законом [№ 920-VIII від 24.12.2015](#)}

3-6. Установити, що порядок передачі дрібнокаліберних патронів калібру 5,6 міліметра, придатних для використання і зберігання, державним і комунальним закладам фізичної культури і спорту, що мають право відповідно до [Закону України "Про фізичну культуру і спорт"](#) використовувати спортивну вогнепальну (крім бойової) зброю, визначається Кабінетом Міністрів України.

{Розділ VIII доповнено пунктом 3-6 згідно із Законом [№ 1518-IX від 02.06.2021](#)}

3-7. Установити, що контракти з іноземцями та особами без громадянства про проходження ними військової служби у Національній гвардії України, укладені до набрання чинності [Законом України "Про внесення змін до деяких законів України щодо порядку проходження військової служби за контрактом іноземцями та особами без громадянства у Збройних Силах](#)

України, Державній спеціальній службі транспорту та Національній гвардії України", вважаються укладеними на законних підставах, чинними на день набрання чинності зазначеним Законом та продовжують діяти протягом строку, на який їх було укладено.

{Розділ VIII доповнено пунктом 3-7 згідно із Законом [№ 2863-IX від 12.01.2023](#)}

4. Кабінету Міністрів України протягом трьох місяців з дня опублікування цього Закону:

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

прийняти нормативно-правові акти, що впливають із цього Закону;

забезпечити перегляд і приведення міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом;

вжити необхідних заходів, пов'язаних з реформуванням внутрішніх військ Міністерства внутрішніх справ України;

під час підготовки проектів законів про Державний бюджет України передбачати видатки на фінансування Національної гвардії України.

Виконуючий обов'язки

Президента України,

Голова Верховної Ради

України

О.ТУРЧИНОВ

м. Київ

13 березня 2014 року

№ 876-VII